

Андрій ПІНЧУК,

голова підкомітету з питань контролю та законодавчого забезпечення регулювання ринків фінансових послуг Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики

Ломбарди: від чесного слова до законодавчого регулювання

У сучасній Україні громадяни часто потрапляють у такі умови, коли гроші необхідні терміново і без оформлення великих пакетів документів. Тоді у нагоді стають ломбарди. Це один із давніх видів кредитно-валютних операцій. Закладаючи майно, гроші отримували ще у XV столітті. Сьогодні ж цей вид отримання таких необхідних грошей подекуди стає ризикованим.

Ломбарди відіграють важливу роль у житті суспільства, тому що лише такі мобільні та гнучкі за своєю природою установи можуть задовольнити головні вимоги споживача – швидко й просто. В нашій країні в багатьох людей ще лишилася звичка з радянських часів вкладати кошти у дорогі речі. Коли ж терміново потрібні гроші – ці речі несуть до ломбардів. Під час світової фінансової кризи населення почало масово користуватися послугами ломбардів. До ломбардів несуть коштовні прикраси, побутову та комп'ютерну техніку, віддають автомобілі. Популярність мікрокредитування підкріплюється й загальною недовірою до банківської системи після кількох криз, які пережили громадяни України.

Навіть для тих, хто користується послугами банків, іноді важко знайти час та оформити усі документи згідно з вимогами фінансових установ. Ломбард же надає кошти швидко та без особливих документів. Головна мета цих установ – надати кредит клієнту під заставу майна з можливістю повернення речей власнику при виплаті усїєї суми. Причому розмір цієї суми та інші умови угоди часто є суто індивідуальними.

Орієнтуючись на видачу дрібних кредитів (середній розмір одного кредиту від 300 до 700 грн.), ломбарди здатні виконувати своєрідну функцію соціально-економічних стабілізаторів у випадках, коли громадянам може не вистачати грошей на нагальні потреби – кошти потрібні вже сьогодні.

Статистика свідчить про неабияку популярність послуг ломбардів у населення та, як наслідок, про прибутковість цього бізнесу. За результатами I кварталу цього року загальна кількість ломбардів досягла 434 установ, що на 40 більше, ніж

за аналогічний період минулого року. При цьому лише за I квартал 2011 року було зареєстровано 8 нових ломбардів. Сукупні балансові активи усїєї системи ломбардів наразі сягають майже мільярда гривень (950,8 млн. гривень у I кварталі цього року). За рік цей показник збільшився більше ніж на 200 млн. гривень.

Загальний обсяг кредитів, виданих ломбардами лише у I кварталі цього року, дорівнює 1 557 млн. гривень, що на третину вище за рівень аналогічного періоду минулого року. Всього ж за минулий рік громадяни отримали від ломбардів більше ніж 5 мільярдів гривень.

Парадоксальна ситуація в тому, що такий величезний сегмент фінансового ринку практично не регулюється на законодавчому рівні. Окремий закон про ломбарди та ломбардну діяльність досі не прийнято. Ломбарди у своїй діяльності керуються численними підзаконними нормативними актами Держфінпослуг і загальними законодавчими актами, що регулюють питання застави та кредитування, наприклад, нормами Цивільного кодексу України, Закону України «Про заставу» тощо.

Мало того, що громадяни фактично не знають своїх прав у цих операціях, шансу розібратися в правовому регулюванні у пересічного клієнта ломбарду майже немає, навіть при великому бажанні. Розрізненість та ускладненість нормативної бази створює незручності для споживачів послуг. І, що найголовніше, громадяни, які змушені звертатись до ломбардів за споживчими кредитами, не захищені законодавчо. Майно, яке громадяни залишають у ломбарді, не застраховане від крадіжок, нещасних випадків та недобросовісності працівників ломбарду. Гарантій належного ставлення до речей, а тим більше до техніки чи авто, ніхто не надає. А отже, назад клієнт може отримати геть зіпсовану, неробочу річ, кошти за яку, звичайно, ломбард не повертатиме.

Сьогодні ломбарди можна відкривати в будь-яких приміщеннях, оскільки немає чітких вимог до місць їх розташування, охорони території, умов зберігання речей та багато іншого. Не визначено вимог до уставного капіталу ломбарду, вимоги до

власного капіталу порівняно з іншими фінансовими установами мізерні та становлять лише 200 000 грн. Тобто відкрити ломбард може практично будь-хто, і матиме можливість зібрати за мізерні гроші цінні речі громадян та використовувати їх на власний розсуд.

Історично ломбарди працювали на довірі громадян до лихварів чи до місцевої влади, яка брала на себе відповідальність за діяльність цих установ, але зараз державна влада не забезпечує механізму контролю та відповідальності за ломбардну діяльність. Насамперед, така ситуація склалася через відсутність належного законодавчого забезпечення, що створює умови для зловживань у цій фінансовій сфері.

Зрозуміло, що необхідність комплексного регулювання взаємовідносин у фінансовій сфері, зокрема, діяльності таких важливих для суспільства установ, як ломбарди, назріла давно. Ініціатива створення законопроекту про ломбарди і ломбардну діяльність виходить від Держфінпослуг ще з 2008 року. Сьогодні цей проект знаходиться на фінальній стадії. Ефективний закон має визначити поняття ломбарду та ломбардної діяльності, встановити чіткий порядок ведення ломбардами спеціалізованої діяльності з надання фінансових кредитів та діяльності зі зберігання майна, а також порядок взаємовідносин ломбардів та їх клієнтів. Крім того, пропонується окреслити засади створення та роботи добровільних об'єднань ломбардів тощо.

У розробці законопроекту Держфінпослуг тісно співпрацювала з Всеукраїнською асоціацією ломбардів для врахування практичних зауважень підприємців. Основні питання мають бути узгоджені та врівноважені як в інтересах споживачів, так і в інтересах добросовісних власників фінансових установ.

Лише законодавче врегулювання роботи ломбардів дасть змогу державі нести відповідальність за послуги, які надають ці установи. Громадяни ж у свою чергу отримають гарантії збереження якості своїх речей та оптимального розрахунку їхньої вартості, відповідно і кількості коштів, доступних для кредитування. ■